Sosiaali- ja terveysministeriö

JTS 2026-2029

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

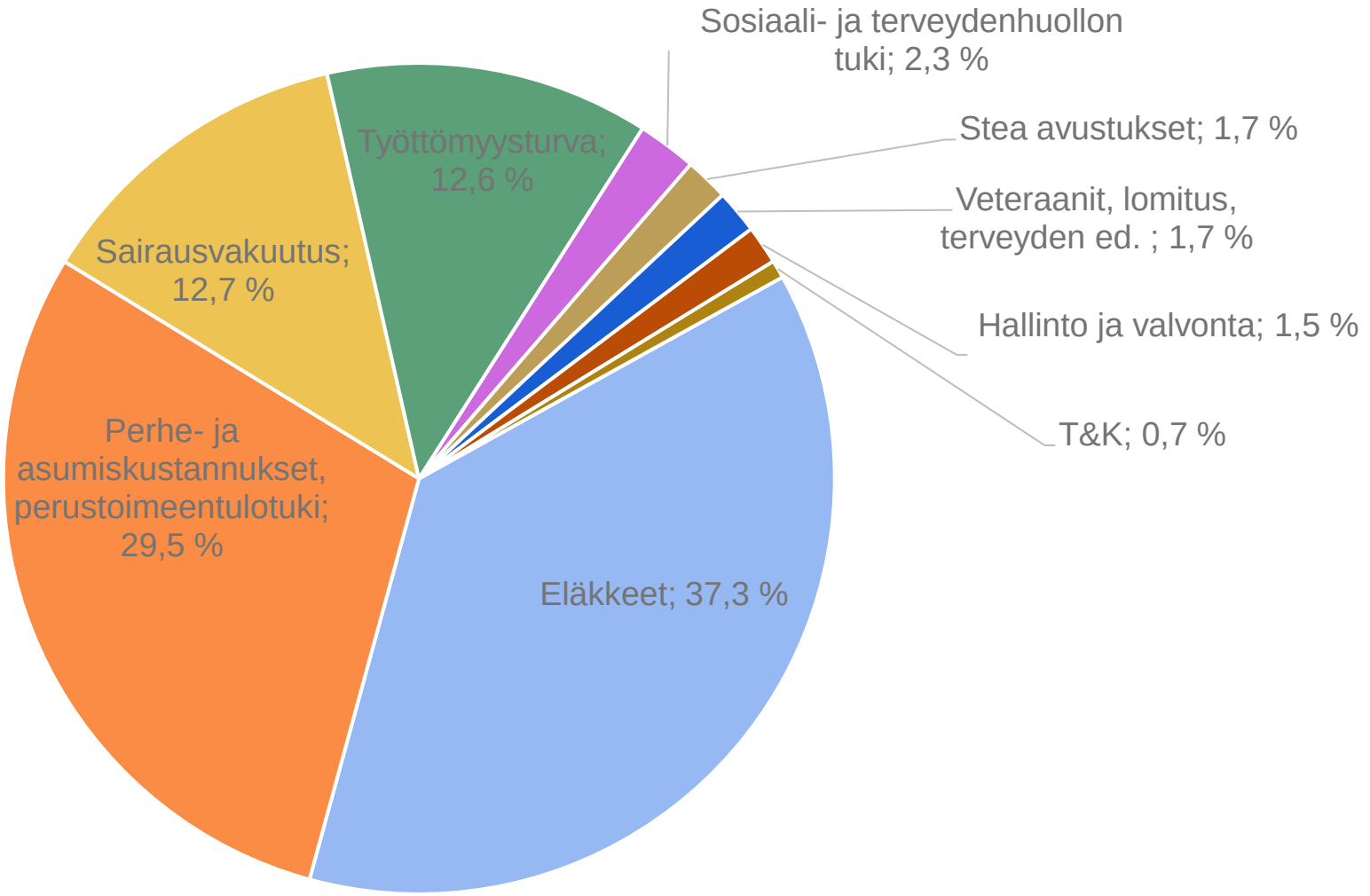
VNS 2/2025 vp Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2026—2029

Mikko Staff
Talousjohtaja
5.5.2025

Yleistä PL 33

- Pääluokan loppusumma 14,9 mrd. euroa kehyskauden alussa ja 14,4 mrd. euroa lopussa
- Edelliseen kehyspäätökseen muutosta noin +0,66 mrd. euroa lisäystä kehyskauden alussa ja noin +0,52 mrd. euroa kehyskauden lopussa
- Muutosta selittävät ennustettu suhdannekehitys, eduskunnan päätösperäiset muutokset sekä hallituksen linjaamat uudistukset ja kehittämistoimet
- Lisäksi pääluokassa on huomioitu säästöpäätösten tarkistuksia vastaamaan vuoden 2025 talousarvion valmistelun yhteydessä annettuja budjettilakeja.

Määrärahojen jakautuminen kehyskaudella, prosenttia

Keskeisimmät uudet päätökset ja muutokset

- Kela-korvausten uudistamiseen vuosille 2026—2027 yhteensä 102 milj. euroa valtionosuutta:
  - Kela-korvauksia myös suuhygienistin ja fysioterapeutin suoravastaanotoista sekä hedelmöityshoidoista
  - Gynekologikäyntien sekä hammashoidon ja mielenterveyspalveluiden korvaustaksojen korotus
  - Sekä1.1.2024 voimaan tulleiden korvaustaksojen korotukset
- Yli 65-vuotiaiden Kela-korvausten valinnanvapauskokeiluun vuosille 2026—2027 yhteensä 124 milj. eroa
  - yksityisen yleislääkärin vastaanotolle julkisen terveydenhuollon asiakasmaksun suuruisella omavastuulla
- Kelan harkinnanvaraisen kuntoutuksen vahvistamiseen vuosille 2026—2027 yhteensä n. 17 milj. euroa valtionosuutta. Jatkoa TA 2025 päätökselle
- Kelan järjestelmäkokonaisuudistuksen (Eepos-ohjelma) hankkeiden rahoitukseen 13,7 milj. euron lisäys valtionosuutta vuodesta 2028 alkaen
- Väestöpoliittisen ohjelmaluonnoksen mukaisiin syntyvyyteen positiivisesti vaikuttaviin toimenpiteisiin ehdotetaan kehyskaudelle yhteensä 0,66 milj. euron määrärahaa
- Työmarkkinatuen kielilisään liittyvän HO uudistuksen vaikutuksen poistaminen, nettovaikutus +16 milj. euroa asumistuki, toimeentulotuki, työttömyysturvan perusturva –momenteille (siis 16 milj. euron säästön peruminen)

Keskeisimmät uudet päätökset ja muutokset

- Kotihoidon tukeen ns. Norjan mallin käyttöönotto maahanmuuttajien kotoutumisen ja työllistymisen edistämiseksi vuoden 2026 alusta lukien
  - kotihoidon tuen saamisen ehdoksi 3 vuoden asumisaikavaatimus molemmille vanhemmille
  - Kustannusvaikutus valtiolle vuoden 2029 tasossa 10,9 milj. euroa, josta 7,9 milj. euroa kohdistuu kuntien peruspalvelujen valtionosuuteen
- Uusi kotoutumistuki maahanmuuttajien kotoutumisen kannustavuuteen ja velvoittavuuteen:
  - korvaa maahan muuttaneille maksettavan toimeentulotuen ja työmarkkinatuen ensimmäisen kolmen vuoden ajan maahanmuutosta
  - nettosäästö nousee vuoteen 2029 mennessä n. 4,0 milj. euroon
  - Kotoutumistuki korvaa hallitusohjelmassa kaavaillun työmarkkinatuen kielilisän käyttöönoton
- Terveydenhuollon varautuminen, uusi mom. 33.60.38 Valtion korvaus Puolustusvoimien terveydenhuollon valmiuden ja varautumisen kustannuksiin. 7,5 / 29,9 / 30,3 ja 31,7 milj. euroa vuosille 2026-2029
- THL toimintamenoihin 300 000 euroa ja TTL 100 000 euroa toksikologisen osaamisen keskuksen perustamiseen ja toimintaan itäisessä Suomessa

Keskeisimmät uudet päätökset ja muutokset

- Laittomasti maassa oleskelevien terveydenhuollon rajoittaminen 2026 alkaen:
  - jatkossa pääsääntöisesti vain kiireellinen terveydenhoito
  - säästövaikutus 0,6 milj. euroa sairaanhoitovakuutuksen valtionosuuteen
- Matalan kynnyksen mielenterveysavun ja palveluiden määräaikaiselle kehittämishankkeelle 2 milj. euron vuosittainen määräraha kehyskaudelle. Jatkoa TA 2025 päätökselle
- Ensihoitoon liittyvien kuljetusten rahoitusvastuun siirtoa hyvinvointialueille myöhennetään vuodella, eli vuodesta 2027 alkaen
- Korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon valtion rahoitukseen tehdään n. 5,7 milj. euron tasokorotus kaikille kehysvuosille
  - aiheutuu läsnä olevaksi ilmoittautuvien opiskelijoiden arvioidun määrän muutoksesta sekä terapiatakuuta ja hoitotakuuta koskevista velvoitteista
- Lääkärihelikopteritoiminnan rahoitukseen 2 milj. euron vuosittainen korotus Kouvolan tukikohdan operatiivisen toiminnan kustannusten kasvusta johtuen
- Rahapelihaittojen seurantaan, tutkimukseen ja arviointiin sekä rahapelihaittojen ehkäisyyn ja hoidon kehittämiseen vuodesta 2027 alkaen 2,8 milj. euroa THL:n toimintamenoihin

Keskeisimmät uudet päätökset ja muutokset

- Rikos- ja riita-asioiden sovittelutoiminta siirretään oikeusministeriön hallinnonalalle 2027 alusta lukien. Määrärahavaikutus on siirtona yhteensä 7,3 milj. euroa vuodessa
- Päihteillä ja väkivallalla oirehtiviin nuoriin kohdistuviin toimiin vuosille 2026—2027 yhteensä 5 milj. euroa. Jatkoa TA 2025 päätökselle.
  - Huomioitu THL:n alaisten lastensuojeluyksiköiden toimintamenoissa
- OKM:n hallinnonalan Opintotuen muutoksenhakulautakunta yhdistetään Sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakuntaan
  - OKM:n pääluokasta siirretään vajaa 0,7 milj. euroa vuodesta 2026 alkaen.
- Valvira yhdistetään uuteen Lupa- ja valvontavirastoon vuoden 2026 alusta lukien
  - Valviran toimintamenomomentti lakkautetaan ja määrärahat siirretään uudelle virastolle.
- Stea avustuksiin 10 milj. euron vähennys
  - Avustusmomentin taso on n. 269 milj. euroa 2026 ja laskee kehyskauden lopussa n. 243 milj. euroon.
- Lisäksi Kelan toimintakuluihin kertaluonteinen 50 milj. euron vähennys ja Valtion korvaukseen sosiaali- ja terveydenhuollon yksiköille sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön erikoistumiskoulutukseen 15 milj. euron kertaluonteinen vähennys vuodelle 2026.

Tuottavuusohjelma

- Edellisessä kehyksessä päätetyn HO mukaisen 243 milj. euron tuottavuusohjelman STM pääluokan osuus oli 48 milj. euroa 2027 tasossa, joka on 19,8 prosenttia
- 2024 kehysriihessä tuottavuusohjelman toteutusta aikaistettiin 9,1 milj. eurolla, joka käytännössä tarkoitti vuoden 2026 säästöjen aikaistamista vuodelle 2025
- 2024 kehysriihessä uutena tuottavuussäästönä kohdennettiin STM pääluokkaan 8,4 milj. euroa, jonka kohdennus momenteille huomioitiin TAE 2025:ssä.
- Aiemmin päätetyt tuottavuus säästöt 2027 tasossa yhteensä 56,6 milj. euroon, joka on noin 8,5 prosenttia vuoden 2024 toimintamenoista.
- 2025 kehysriihessä päätetty 130 milj. euron hallintosäästöstä 2026 alkaen, jonka kohdennus pääluokkiin tehdään myöhemmin.

Pöytäkirjamerkintöjä STM hallinnonalalle

- Valmistellaan yleistä keliakiakorvausta koskeva lainsäädäntö vuoden 2026 loppuun mennessä.
- Saattohoidon osalta toteutetaan pikaisesti lain sanamuotojen tarkennus, jotta jokaiselle tulee lakisääteinen oikeus saattohoitoon.
- Selvitetään STEA-toimintamallin uudistaminen valtionapuviranomaisten yhtenäisen toimintamallin mukaiseksi. Selvitetään STEA:n siirtyminen osaksi STM:n organisaatiota.
- Hallitus sopi ensimmäisen sairauspäivän palkattomuudesta luopumisesta ja korvaavista uusista toimenpiteistä. Korvaavat toimet; jatkossa työnantaja päättäisi säästövapaan pitämisen ajankohdan kuten muidenkin vuosilomien kohdalla, ellei muuta sovita.
- Kehysriiheen mennessä on selvitetty yhdistelmävakuutuksen käyttöönottoa, jota edelleen edistetään.
- Valmistellaan selvityshenkilö Jukka Rantalan selvityksen valmistuttua YEL-järjestelmään muutoksia siten, että yrittäjien eläkemaksu määräytyy nykyistä selkeämmin yrittäjän todellisten tulojen mukaan.

Hyvinvointialueet

- Hyvinvointialueiden määräraha laskee kehyskauden alun 27,1 mrd. eurosta 26,9 mrd. euroon kehyskauden lopussa vuoden 2026 hintatasossa
- Edelliseen kehyspäätökseen verrattuna määrärahataso nousee 1,2 mrd. euroa kehyskauden alussa
- Vuoden 2026 indeksitarkistus korottaa määrärahatasoa runsaalla 916 milj. eurolla.
- Seuraavilla dioille on koottu uusien lainsäädäntömuutosten vaikutukset STM:n osalta

Hyvinvointialueet

- Alle 23-vuotiaiden hoitotakuun pitäminen 14 vuorokaudessa, 35,9 milj. euroa vuodesta 2026 alkaen (säästöksi jää n. 96 milj. euroa HVA momentilla)
- Omaishoidon ja perhehoidon palkkiotason nostaminen, 16 milj. euroa vuodesta 2026 alkaen
- Vuoden 2025 alusta voimaan tulleen vammaispalvelulain vaikutusarvion tarkentuminen hallituksen esityksen -3,6 milj. euroa 2026, -2,5 milj. euroa 2027 ja -5,4 milj. euroa vuodesta 2028 eteenpäin
- Hallitusohjelmassa linjatun sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten hallinnollisen työn vähentämisen säästövaikutuksen pienentäminen 10 milj. eurolla vuodesta 2026 alkaen (säästöksi jää 5 milj. euroa 2026 ja 10 milj. euroa 2027 →)
- Sairaaloiden ja päivystysten työnjakoa koskeva säästöarvion täsmentyminen -4,3 milj. euroa vuodesta 2026 alkaen, jolloin kokonaissäästö HVA momentilla on -30,6 milj. euroa ja nettona -26,3 milj. euroa (SV momentilla lisäystä 4,3 milj. euroa)
- Vuoden 2025 alusta muutetun iäkkäiden ympärivuorokautisen hoivan henkilöstömitoituksen vaikutusarvion tarkentuminen hallituksen esityksen mukaisesti, -15 milj. eurolla 2028 eteenpäin, jolloin kokonaissäästö on -134 milj. euroa vuodesta 2028 alkaen
- Ajokorttitarkastusten rajaaminen julkisen palveluvalikoiman ulkopuolelle, vaikutusarvion täsmentyminen hallituksen esityksen mukaisesti, +1,8 milj. euroa vuodesta 2026 alkaen, säästöksi jää 3,2 milj. euroa

Hyvinvointialueet

- Sote-valvontalain toimeenpanon lykkäys kahdella vuodella vuoteen 2028:
  - rekisteröintimenettelystä aiheutuvat maksumenot, -13,2 milj. euroa vuosina 2026—2027 ja 0,7 milj. euroa vuosina 2028—2029
  - kertaluonteinen lisäys 2,75 milj. euroa vuodelle 2027 voimaantuloon valmistautumista varten
  - sosiaalihuollon ja terveydenhuollon perustason ennakkotarkastukset, -1,54 milj. euroa vuosina 2026—2027, 0,08 milj. euroa vuodesta 2028 alkaen
- Kotoutumislain muutoksesta aiheutuva ehkäisevän ja täydentävän toimeentulotuen rahoitusvastuun kasvu, 3,8 milj. euroa 2026, 2,2 milj. euroa 2027, 0,9 milj. euroa vuodesta 2028 alkaen.
- Seulontaohjelman laajennuksen rahoituksen poistuminen, -2,05 milj. euroa vuodesta 2026 alkaen
- Ensihoidon kuljetusten rahoitusvastuun myöhennys vuodella:
  - siirto vuodella -130,1 milj. euroa 2026
  - vaikutusarvion täsmentymisestä aiheutuen -7,6 milj. euroa vuodesta 2027 lähtien.
  - asiakasmaksumuutokset toteutuvat kehyskaudella seuraavasti (netto): -1,5 milj. euroa 2026 ja -4,3 milj. euroa vuodesta 2027 lähtien.

Sosiaalihuollon ja erikoissairaanhoidon korvaavat säästöt

- Sosiaalihuollon lainsäädännön uudistaminen, -50 milj. euroa 2027 ja -100 milj. euroa vuodesta 2028 alkaen
- Teknologian hyödyntäminen kotihoidossa, -16,2 milj. euroa vuodesta 2026 alkaen
- Sosiaalihuollon työllistymistä ja työ- ja toimintakykyä edistävien palvelujen kokonaisuuden uudistaminen, -12,5 milj. euroa vuodesta 2027 alkaen.
- Lastensuojeluyksiköiden päivystyssääntöjen keventäminen ja joustavoittaminen, -5,1 milj. euroa vuodesta 2027 alkaen.
- Sosiaalityöntekijän työn velvoitteiden keventäminen, -5 milj. euroa vuodesta 2027 alkaen.
- Valtion rahoituksen käytön rajaaminen säädösperusteisesti ns. ryhmärahojen ja kokouspalkkioiden kustannuksiin (demokratiarahan vähentäminen), -5 milj. euroa vuodesta 2026 alkaen (VM).
- Kuntouttavan työtoiminnan aktivointisuunnitelmien hallinnollinen keventäminen, -1,6 milj. euroa vuodesta 2026 alkaen.
- RAI-arvioinnin keventäminen, -0,9 milj. euroa vuodesta 2026 alkaen.
- Vammaispalvelulakiin elämänvaihetta koskeva rajaus PeV linjausten mukaisena, -20 milj. euroa vuodesta 2026 lukien

Sosiaali- ja
terveysministeriö